

Roll No.....

Signature of Invigilator .....

Paper Code

MV-205

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination July-August-2021
एम. ए. व्याकरण, द्वितीयसत्रम्
व्याकरणम्, पंचमपत्रम्
संस्कृतसाहित्यम्

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः,
सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

(गीतातः)

१. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां श्लोकपूर्तिः करणीया। (2 x5 =10)
1. सर्वयोनिषु. .... पिता॥	2. कर्मणः सुकृतस्याहुः. .... फलम्॥
3. लोभः ..... भरतर्षभ॥	4. इदं. .... व्यथन्ति च॥
5. ऊर्ध्वं गच्छन्ति. .... तामसाः॥	6. प्रकाशं ..... काङ्क्षति॥
7. ब्रह्मणो. .... ऐकान्तिकस्य च॥	

२. पृष्ठानां पञ्चानां श्लोकानां पदच्छेदविभक्तिसमासा लेखनीयाः। (2 x5 =10)

1. समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टारुमकाञ्चनः।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः॥
2. कैलिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते॥
3. तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदिहिनाम्।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तह्निबध्नाति भारत॥
4. अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन॥
5. मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते॥

(खण्ड -ख)

(उपनिषतः)

१. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोर्भावबोधनम्। (5 x2 =10)
1. “अहं ब्रह्मेति व्यजानात्। अह्नादध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते। अब्नेन जातानि जीवन्ति.” .....॥
  2. आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात्. ....॥
  3. मनो ब्रह्मेति व्यजानात्. ....॥

२. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोर्विषयात्मकप्रश्नयोः समाधानम् । (5 x2 =10)
1. प्राणमयकोशस्य वर्णनं कुर्वन्तु।
  2. भृगुवल्याः परिचयं लिखन्तु।
  3. अहस्य का महिमा? लिख्यताम्।

(खण्ड -ग)

(नाट्यशास्त्रातः)

१. पृष्ठेषु पञ्चसु केचन त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। (5 x3 =15)
1. नाट्यशास्त्रस्य परिचयं लिखन्तु।
  2. नाट्यशास्त्रस्य प्रणेता कः तस्यविषयेलिख्यताम्।
  3. रसपरिचयं दीयताम्।
  4. नाट्यशास्त्रस्य का आवश्यकता? ज्ञापयन्तु।
  5. संस्कृतसाहित्ये के नाटकाः प्रसिद्धा लिखन्तु।

(खण्ड -घ)

(दयानन्दलहरीतः)

१. पृष्ठयोर्द्वयोरेकस्य समाधानम्। (5 x1 =5)
1. महाकविश्रीमेधाव्रताचार्येणनिर्मिता “दयानन्दलहरी” ग्रन्थस्य परिचयं लिखन्तु।
  2. महर्षिदयानन्दविषये स्वधिया किञ्चित् लिख्यताम्।

२. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः श्लोकयोः पदपदार्थज्ञापनम् । (5 x2 =10)
1. नृणांकल्याणं योऽनिशमभिलषन् वेदनिरतः
प्रचारं वेदानां जगति विचरन्नत्र कृतवान्।
चिदानन्देदेवेऽनवरतरतं ब्रह्मणिविभौ,
दयानन्दं वन्दे निखिलजगदानन्दनमुनिम्॥
  2. गुरोः स्नानार्थं तत्तरणितनयाम्बूपहरणम्,
मनोवाक्कायैस्सा गुरुचरणसेवा सनियमम्।
उपस्थानं विद्याग्रहणसमये तत्सविनयम्,
तवातुल्यां श्रद्धां प्रकटयति भक्तिं च विमलाम्॥
  3. स्त्रियो वा शूद्रा वा निगमपठने नो ह्यधिकृताः।
इति प्रोचुर्येऽज्ञा जडतमधियः स्वार्थनिरताः।
तदुक्तिप्रत्युक्त्यै यतिवर! “यथेमाम्” इति यजुः,
श्रुतेः सा कल्याणी परमपितृवाणी निगदिता॥

-----X-----